

Sarah'a Şirin yorumu...

Yaz aylarında Evita ile fırtınalar yaratan Gencey Gürün, bu sezon Sarah Bernhardt ile gündem de

Tiyatro dünyasının 4 yetenekli kadını bir araya gelince ortaya ne çıkar? Ekim ayında Şehir Tiyatroları perdelerini açınca bunu yakından göreceğiz.

Fikir ve çağrı Gencey Gürün'den. Yönetim Çiğdem Selişik'tan, Yorum Şirin Devrim'den. Eserin çevirisi Esin Talû'dan. Tiyatro aşkı ile yanan bu dört kadın, büyük kadın Tiyatroşu "SARAH BERNHARDT ve Anılar" için bir araya geldiler.

Tiyatroyu Amerika'da yaşamakta olan ŞİRİN DEVRİM ve ÇİĞDEM SELİŞİK'la bir prova sonrası Kadıköy Haldun Taner Sahnesi'nde konuştuk.

Şirin Devrim ve Atacan Arseven, merakla beklenen "Sarah Bernhardt ve Anılar" oyununun provalarında...

19 yıldan beri tiyatro hayatını Amerika'da devam ettiren Şirin Devrim'e sorularımı yönelttim. Sanatçı bir ailenin sanatçı kızı olan Şirin Devrim bütün rahatlığına karşın bir o kadar da heyecanlı.

Topaz- Bu kadar yıllık bir aradan sonra İstanbul'da tekrar sahneye çıkmanızı neye borçluyuz?

Devrim- Önce tabii ki Gencey Gürün'e. Amerika'daki ısrarlarını kıramadım. Üstelik bu yaşta sonra bir daha sahneye çıkamam ve sahneye oyun koyamam diye düşündüm. Üniversite yıllarımdan beri hep çalıştım. Profesörlük, oyunculuk, yöneticilik yaptım. Ve bütün bu yaptıklarımı da sevdim.

Topaz- Siz sanatçısı bol bir aileden geliyorsunuz. Anneniz ressam ve şair Prenses Fahrünnisa Zeyd. Teyzeniz Ailye Berger, Dayınız Cevat Şakir Kabaağaç yani Halikarnas Balıkcısı. Kardeşiniz ressam Melih Nejat Devrim. Liste uzuyor. Kendiniz ve aileniz hakkında bir kitap yazmayı düşünüyor musunuz?

Devrim- Evet, 5 yıldır yazıyorum. Amacım, kısa bir eser vermek değil. Aksine Türk tarihi ile ilgili, ailemin de içinde bulunduğu olayları doğru olarak yazabilmek. Abdülhamit devrinde itibaren ele almak istiyorum. Kendimle ilgili bir örnek vereyim. Bir Fransız tiyatrosu İstanbul'da temsiller veriyormuş. Annem ve babam tiyatroya giderken, annem kendini iyi hissetmediğini söyleyip evde kalmış. Bir iki saat sonra da annemi has-

Sarah'a Şirin yorumu...

Yaz aylarında Evita ile fırtınalar yaratan Gencey Gürün, bu sezon Sarah Bernhardt ile gündem de

Tiyatro dünyasının 4 yetenekli kadını bir araya gelince ortaya ne çıkar? Ekim ayında Şehir Tiyatroları perdelerini açınca bunu yakından göreceğiz.

Fikir ve çağrı Gencey Gürün'den. Yönetim Çiğdem Selişik'tan, Yorum Şirin Devrim'den. Eserin çevirisi Esin Talû'dan. Tiyatro aşkı ile yanan bu dört kadın, büyük kadın Tiyatroşu "SARAH BERNHARDT ve Anılar" için bir araya geldiler.

Tiyatroyu Amerika'da yaşamakta olan ŞİRİN DEVRİM ve ÇİĞDEM SELİŞİK'la bir prova sonrası Kadıköy Haldun Taner Sahnesi'nde konuştuk.

Şirin Devrim ve Atacan Arseven, merakla beklenen "Sarah Bernhardt ve Anılar" oyununun provalarında...

19

yıldan beri tiyatro hayatını Amerika'da devam ettiren Şirin Devrim'e sorularımı yönelttim. Sanatçı bir ailenin sanatçı kızı olan Şirin Devrim bütün rahatlığına karşın bir o kadar da heyecanlı.

Topaz- Bu kadar yıllık bir aradan sonra İstanbul'da tekrar sahneye çıkmanızı neye borçluyuz?

Devrim- Önce tabii ki Gencey Gürün'e. Amerika'daki ısrarlarını kıramadım. Üstelik bu yaştan sonra bir daha sahneye çıkamam ve sahneye oyun koyamam diye düşündüm. Üniversite yıllarımdan beri hep çalıştım. Profesörlük, oyunculuk, yöneticilik yaptım. Ve bütün bu yaptıklarımı da sevdim.

Topaz- Siz sanatçısı bol bir aileden geliyorsunuz. Anneniz ressam ve şair Prenses Fahrünnisa Zeyd. Teyzeniz Ailye Berger, Dayınız Cevat Şakir Kabaağaç yani Halikarnas Balıkcısı. Kardeşiniz ressam Melih Nejat Devrim. Liste uzuyor. Kendiniz ve aileniz hakkında bir kitap yazmayı düşünüyor musunuz?

Devrim- Evet, 5 yıldır yazıyorum. Amacım, kısa bir eser vermek değil. Aksine Türk tarihi ile ilgili, ailemin de içinde bulunduğu olayları doğru olarak yazabilmek. Abdülhamit devrinde itibaren ele almak istiyorum. Kendimle ilgili bir örnek vereyim. Bir Fransız tiyatrosu İstanbul'da temsiller veriyormuş. Annem ve babam tiyatroya giderken, annem kendini iyi hissetmediğini söyleyip evde kalmış. Bir iki saat sonra da annemi has-

Çok yönlü ve sanatçı bir aileden gelen Şirin Devrim Amerika'da Amerikalı olan üçüncü eşi, onun 3 çocuğu ve 8 torunuyla mutlu bir yaşamı olduğunu vurguluyor. Nitekim konuşma oyuncu onları dilinden düşürmedi. İlk eşi de Amerikalıydı. İkincisi ise, merhum Şehsuvar Menemencioğlu'ydu. Aslında ikisi de aynı yaşam düzeyindediği halde, nedense bu evlilik yürümedi.

برکت اول قزلباشی
تاریخ
آرکادی

taneye götürmüşler. Sonra babama haber vermişler. Babam tiyatrodaki bulunan bir doktor arkadaşıyla gelmiş. Ve ben doğmuşum. Doktor benim doğumumdan sonra, tiyatroya, oyunun ikinci perdesine yetmişmiş. Tiyatrodaki herkese, "İzzet Bey'in bir kızı oldu, ismini de Şirin koydular. Eh o da artık büyük tiyatrocudur" diye seslenmiş. Tarih, 1926. Uzun süre bu piyesin adını araştırdım, sonunda buldum.

Topaz- Bu kadar aradan sonra İstanbul size ne verdi?

Devrim- Çok üzülüm çirkin bir beton yığını olmuş. Ben Amerika gibi sadece 200 yıllık geçmişine olan bir ülkede 1830 yılında yapılmış ahşap bir evde yaşıyorum. Onu bir Osmanlı evi gibi döşedim. Hahiler, işlemler. O evde kendimi daha fazla Türkiye'de gibi hissediyorum. Sonra beni üzen diğer bir olay da halkı çok stresli ve bedbin buldum. Ayrıca İstanbul çok pahalı bir şehir olmuş. İnsanlar nasıl geçmiyor bu pahalılıkta?... Trafik ayrı bir dert. Halk saatlerce vasıta bekliyor. O otobüslerin hali içler acısı. Yani bütün bunlar insanlarda büyük stresler yaratmış ve o güzelim nezaketlerini kaybetmişler. Sanki birbirlerine düşman gibi olmuşlar.

Topaz- Bize biraz da Amerika'daki tiyatrodan söz eder misiniz?

Devrim- Amerika koca bir kıta, Bir ucundan öbürüne uçakla 5 saatte gidiliyor. Harika bölge tiyatroları var. Miniapolis'deki Tyrone Gatverd Tiyatrosu en harikası. Hemen yanında büyük bir sanat merkezi var. Örneğin Picasso'nun eserleri ilk önce burada sergilendi, sonra New York'a gitti. Oyuncuların rahatı için her şey düşünülmüş. Ayrıca buna ek olarak muazzam bir bütçesi var. Miniapolis yabancı firmaların, çok bulunduğu bir yer. Hepsini vergi çıktıktan sonraki net kazançlarının % 5'ini bu tiyatroya bağışlıyor.

Sarah Bernhardt oyununu sahneye koyan, dış dünya tiyatro yaşantısında 'enaz Türkiye'deki kadar tanınan Çiğdem Selşik şöyle diyor:

“Tiyatro son değil, kapıdır...”

Çiğdem Selşik sorularına büyük bir içtenlikle cevap verdi. Konuşurken, gözlerindeki zeki pırıltılar, sesindeki heyecan, el hareketleri içindeki tiyatro aşkını ve tutkusunu açıklıyordu.

Topaz- Sizi tekrar aramızda görmekten mutluyuz. Bu kez İstanbulluların karşısına bir tiyatro devi, Sarah Bernhardt ile çıkıyorsunuz, Neden? Selşik- Eserin ismi Sarah Bernhardt değil, Anılar'dır. Yazar, Anılar ile Sarah Bernhardt kişiliğinde bir takım ölçüleri işlemek istemiş. Sarah Bernhardt gibi son derecede kuvvetli kişiliği üstün iradesi, inanılmaz yaratıcılık yeteneği olan çok renkli, çok yönlü ve kendini defalarca yenileyebilmiş bu üstün tiyatrocunun şahsında bütün bu çabanın neticesi nedir? Geriye bir şeyler kalıyor mu, yoksa sonuç koca bir sıfır mı? İşte ya zar bunu araştırmaya çalışmış ve akıcı, esp rili, bir oyun ortaya çıkarmayı başarmış, Sarah kişiliğinde çok yönlü ve çok renkli bir yaşam var. Aynı zamanda tiyatro içinde tiyatro oynamış oluyor. Onun tiyatro yaşamını göz önünde tutarsak meydana çıkan eserinin, ne denli zengin olduğu anlaşılır. Anılar'da ölüm ile yaşam, yani iki büyük güç karşılaşılıyor. Yazar sanki oyunda istirdiyenin içindeki inciyi arıyor. O da insanın kendini sınaması, yaptıklarının nedeni, var oluşun arayışı oluyor. Eseri bu nedenle seçtik...

Topaz- Son 4-5 yıldır Türkiye'de tiyatro yapıyorsunuz. Sizce bu dönemde tiyatromuz nereye gelmiştir. Çalışmalarınızda nerelerde ve hangi aşamalarda zorlanıyorsunuz?

Selşik- Ben tiyatroyu komple bir sanat olayı olarak görüyorum. Ama nedense bizde hâlâ yalnızca aktöre takılma olayı var. Örneğin büyük aktör, ünlü aktör gibi, Oysa tiyatro sahnesiyle seyircisiyle tekniğiyle, ışığıyla yazarı ile bir bütündür. Tüm sanatları daha değişik bir şekilde içeren bir bütün. Bizim sahnelerimiz çok yetersiz. Hâlâ çok klasik, neredeyse ilkel diyeceğim bir sahne - seyirci mekânı içindeyiz. Seyirci ile değişik ilişkiler kurabilecek mekânlarımız olmali. Tiyatro bir illuzyondur ve bu illuzyonu yaşayacak sahnelerimiz yok. Oyuncu bir koridorun sonunda. Halktan uzak, Seyirci ise o koridorun öbür ucunda onu takibe çalışıyor. Bu bana çok ters geliyor. Sonra ışık çok önemli, Artık büyük sahnelerde tüm oyunların temelini ışık oluşturuyor. Minimum dekorlar ışıkla sağlanıyor. Sonra sahnelerimizin derinlikleri, yan cepheleri hep sorun. Daha mühimi düzen diye bir şey yok. Bir takım şeylere son dakikada karar veriliyor. Bizde en büyük eksiklikse "sahne amiri"nin olmayışı. Sahne amiri, tüm oyundan sorumlu kişidir. Oyuncuyu, rejisörü, oyunu herkesi ve herşeyi korur, yönetir. Bütün oyunu başından sonuna kadar izler ve götürür. Onun görüşleri ve önerileri kanun gibidir, tartışılmaz, uygulanır. Sarah Bernhardt; "Eğer tiyatrodaki güven yoksa, yaratıcılığın hiç bir kıymeti kalmıyor" diyor. Çünkü insan yapısı, sanatçı da olsa, bir takım sorunlar çıkartabilir. İşte sahne amiri bütün bu olumsuz yönleri yok eden ve güveni sağlayan kişidir. Oyunun sahibidir.

Ben, Devlet Tiyatrosu'nda çalışırken de, daha sonra da hep bunu anlatmaya çalıştım. Sanatçı bir atlet gibidir. Her an formda olması gereken kişidir. Yetenekli gençlerimizi sanatçı olarak yetiştirmemiz lazım. Biz devlet olarak bu işe büyük paralar yatırıyoruz. Bunu iyi değerlendirmemiz gerekli. Şöyle ki, gençleri eğitirken onlara en iyi hocaları, en iyi sanatçıları sağlamak gerekir.

Topaz- Umarım bu güzel önerileriniz dikte alınır. Bugüne kadar yapılan röpartajlarda, çeşitli sorular soruldu. Acaba bunların dışındaki size ne gibi bir soru sorulmasını isterdiniz?

Selşik- Bakın bu zor bir soru işte. Çok şey düşünebilirim. Örneğin, Amerika gibi olanakları olan bir yerden niçin Türkiye'ye gelip, bu güç koşullarla uğraşıyorum? Cevabım bir anlamda memleketimden kopma korkusu. Bir anlamda da bu sefer belki gerçekten yapmak istediğimi yapabilirim düşüncesi. Çünkü tiyatro benim için bir son değıldir. Bir kapıdır. içinden geçilip, belki de bir âyine gidilen yerdir. Seyirci ile oyuncunun bir bütün olduğu âyin. Tiyatro heyecanını böyle başladı ve hep böyle gidecektir. Sanat; "Gel beni seni tutarım. Sana güç veririm. Seni yok etmem, ayaklarının üstünde tutarım," diyor. İşte tiyatro sanatı benim için

Bir de 'AĞRI DAĞI Efsanesi'

İstanbul Belediyesi Şehir Tiyatroları Muhsin Ertuğrul Sahnesi'nde 'Kuşlar' ile başlayacak olan sezon, aynı ikinci yarıyılında yerini, Ali Taygun'un sahneye koyduğu 'Ağ-

rı Dağı Efsanesi'ne bırakacak. Son aylarda hep yabancı oyunlarla ön plana çıkan, Şehir Tiyatrosu böylece bir de yerli oyun sergilemiş olacak.

(41.Sayfadan devam)

budur. Bir iletişimidir.

Topaz- Teşekkür ederim.

Rol bulmak çok zordur. Çünkü bir rolü yapabilecek en az 500 kişi vardır. Örneğin ben Amerikan kadını oynayamam. Çünkü beni Avrupalı kadın olarak kabul ediyorlar. Oyuncuyu ayakta tutan ve aranan şey oyun gücüdür. Başka hiç bir güvencesi yoktur. Bununla ilgili bir anımı anlatayım. Cicinatti'de bir oyun hazırlıyorduk. Bir gün bir aktör bu rolün bir yerinde: "Bunu neden yapıyorum?" dedi. Rejisör hemen: "Bunu bana sorma, çünkü onu bilmek senin görevin," diye yanıtladı. Yani Amerika'da tiyatro işi bu kadar zor. Ben Amerika'yı bunun için çok seviyorum. Herşey son derece profesyonel. Herşeyin en iyisi oluyor. En iyisi olmadı mı barınmıyorsunuz. Sonra dekorlar. Işıklar, kostümler harika.

Topaz- Bütün bu anlattıklarınızdan sonra Türkiye'de bu rolü kabul ederken neler düşündünüz?

Devrim- Tabii ki herşey kürkçü dükkânına geri dönmek için. Burası benim vatanım. Kadıköy'de oynamaktan çok mutluyum. Örneğin bu sabah Üsküdar yoluyla geldim. Bir simit aldım, dolmuşa bindim. Yol boyu önceki yıllarda burada sahneye koyduğum "Hello Dolly-Çöpçatan" aklıma geldi. Rahmetli Rıza Tüzün ve Feridun Karakaya ile oynamıştık. Çok büyük süksemiz olmuş. Bu yüzden Sarah Bernhardt gibi bir kadını yine Kadıköy'de oynamak başka bir keyif.

Topaz- Burada ne kadar kalacaksınız?

Devrim- Yalnızca 6-8 hafta, Çünkü eşim, 3 oğlum ve 8 torunum evde beni bekliyor.

Topaz- Bu kısa ziyaretinizde tüm tiyatro değıl ama, EVİTA hakkındaki görüşlerinizi sorabilir miyim?

Devrim- Evita'yı çok beğendim. Hattâ inanamadım. Nasıl biz bu kadar güzel, derli toplu, tempolu, disiplinli bir oyun çıkarabildik diye. Hem şaşırımdım hem mutlu oldum. Oyunu eski büyükelçilerden Çoşkun Kırca ve ye-

ğenim, Viyana Büyükelçimiz Erdem Ernev ile seyrettim. Hepimiz Evita'yı Amerika ve Londra'da görmüştük. Bizimkini çok beğendik. Nedense Türkiye'de çok olumsuz kritik almış. neden? Göçebe bir millet olduğumuz için mi devamlı bir aşâğılık duygusuna kapılıyoruz? Gördüğüm kadarı ile Gencey Gürün ile de çok uğraşmış... Halbuki Şehir Tiyatroları için çok şeyler yapmış. Bu mevsimin programını da çok beğendim. Neden iyi ve güzel olan şeyleri al aşâğı etmeyi seviyoruz? Bir zamanlar Muhsin Ertuğrul'a da aynı yapılmıştı. Sevinerek söylüyorum ki Gencey Gürün bunlardan yılmıyor. Sarah Bernhardt da çok eleştirilen bir sanatçıydı. Bu hususta kendine şöyle bir yol seçmiş. Çevresindeki herşeye, tabaklarına, çarşaflarına şöyle yazmış: "Quand, mème - Herşeye rağmen"... Ulus olarak nedense değerli kişilerden yararlanamıyoruz. Bu Osmanlılıktan mı geliyor diye araştırdım. Bir elçisinin Büyük Charlemagne'a yazdığı bir mektup buldum. 1529 tarihli, Elçi diyor ki: "Osmanlılar çok değişik bir millet. Anlaması güç. Geldikleri yerlere para veya babadan oğula değıl, yetenekleri ile geliyorlar." Batr'nın bizi görüşü bu.

Topaz- Bu oyundan sonrâ yine sahneye çıkmayı düşünüyor musunuz?

Devrim- Bu oyunun neticesini görmek isterim. Bakacak başarılı olacak mıyım? Çünkü bu rolde çok zorlanıyorum. En büyük sorunum da telaffuzum. Onu yenmek çok zor. Ama bir gün gelip gençlere bilgimi, tecrübelerimi, tutkularımı, heyecanlarımı anlatmayı, onlara bu yaşantıdan ve gördüğüm tiyatrolardan birşeyler bırakmayı arzu ederim. Benim bu rüyam çabuk gerçekleşebilir. Ben hayatta bir şeye inanıyorum. Her şey iyi ve kötü tesadüflerden ibarettir. Geçen yıl Gencey Gürün'e rastladım ve Sarah Bernhardt doğdu. Demek ki, iyi bir tesadüftü. Ben vatanıydım. Bir dahaki sefere? "Who knows-kim bilir?".

